

LÜBNAN'IN SON EKONOMİK GÖRÜNÜMÜ

1997 yılından bu yana sabit döviz kuru rejiminin (1 ABD Dolar=1.507 Lübnan Lirası) uygulandığı Lübnan'da Ekim 2019 tarihinde başlayan ekonomik kriz ile birlikte, serbest piyasada döviz kuru hızla artmış ve Ocak 2025 tarihi itibariyle 1 ABD Doları = 89.700 Lübnan Lirasına ulaşmıştır. Hükümet tarafından KDV ve gümrük vergilerine uygulanan kur ise 1 ABD Doları= 89.500 LL olarak uygulanmaktadır. Lübnan ekonomisi büyük oranda ithalata dayalı olduğu için zaman zaman döviz likiditesi sorunu yaşanmaktadır.

Mevcut durumda, resmi kambiyo ve bankacılık mevzuatında herhangi bir değişiklik yapılmısa da bankalar piyasalara döviz sunumunda fiili kısıtlamalara gitmektedir. Lübnan bankalarında mevduatı bulunan vatandaşlar ancak daha düşük kur karşılığında ve aylık belli limitler (400 ABD Doları) dahilinde paralarını çekebilmektedir. Bu da insanların mevduatlarına ve dolayısıyla dövize ulaşımını zorlaştırmaktadır.

Yurtdışından ithalat yapacak firmalar dövizini serbest piyasadan temin etmektedir. Her ne kadar bankalar geçmiş döneme ait mevduatların ödenmesi konusunda kısıtlamalar getirse de, nakit dövizin (fresh money) yurt dışına transferi konusunda herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır. Diğer taraftan, bazı bankalar yüzde yüz teminat karşılığında akreditif işlemleri yapmaya başlamışlardır.

Lübnan'da halen tam yetkili bir hükümet bulunmamaktadır. Ülke geçici bir hükümet tarafından yönetilmektedir. Bu nedenle, ülke için hayati öneme sahip konularda (elektrik temini, kamu finansman yönetimi, ulaşım, iletişim gibi) reformlar yapılamamaktadır. Diğer taraftan, IMF ile yapılan finansal yardım müzakereleri sonuçlandırılmamıştır.

Yaşanan siyasi istikrarsızlık nedeniyle, Lübnan'ın kamu sektörü işlemez hale gelmiştir. Kamu kurumları görev ve sorumluluklarını yerine getirememektedir. Kamu personeline maaş ödenmesi ve kamu kurumları için gerekli malzeme temini konusunda sıkıntı yaşanmaktadır. Yaşanan ekonomik ve mali kriz nedeniyle kamu personelinin maaşları ciddi oranda değer kaybetmiş ve bu nedenle, kamu çalışanlarının çoğu sürekli grev halindedir. Diğer taraftan, Lübnan'da dinamik bir özel sektör bulunmaktadır. Özel sektör ülke ekonomisini ayakta tutmaktadır. Lübnanda köklü bir ticaret kültürü bulunmakta olup, 15 milyon Lübnanlı dünyanın pekçok ülkesinde yaşamakta ve ticaret yapmaktadır. Bu insanların 2023 yılında Lübnan'a getirdiği döviz miktarı 7 milyar dolara ulaşmış ve ülkenin ödemeler dengesine ciddi bir katkı sağlamıştır.

Bütün bu olumsuzluklara rağmen Lübnan ve Türkiye arasındaki ticaret, krizin başladığı tarihten bu yana artmış ve Türkiye'nin ihracatı gümrük vergilerinde uygulanan düşük döviz kurunun da etkisiyle 2022 yılında 2.4 milyar dolara ulaşmıştır. 2024 yılında ise gümrük vergilerinde uygulanan döviz kurunun serbest piyasa kuru ile eşitlenmesi nedeniyle 1.2 milyar dolar civarında ihracat gerçekleşmiştir. Türkiye'nin coğrafi yakınlığı ve fiyat/kalite açısından rekabetçi ürünlere sahip olması ticaretin artmasında önemli bir etken iken Türk ürünlerine uygulanan yüksek gümrük vergileri ihracatı olumsuz etkilemektedir. Lübnandaki siyasi ve ekonomik kriz devam etmesine rağmen gıda, akaryakıt, demir çelik ve enerji gibi sektörlerde Türk yatırımcılar için hala fırsatlar bulunmaktadır.